

രാമചരിതം: മുപ്പത്തേഴാം പടലം
വ്യാഖ്യാ: മിഷൽ മരിയ ജോൺസൺ

രാമചരിതം: മുപ്പത്തൊഴാം പാലം
വ്യാഖ്യാതാവ്: മിഷൽ മറിയ ജോൺസൺ
(മലയാളം: കവിത)

Editorial content © 2023, Mishal Maria Johnson

The electronic versions have been created by making use of the production infrastructure of [River Valley Technologies](#).

The electronic versions were generated from sources marked up in [L^AT_EX](#) in a computer running GNU/LINUX operating system. PDF was typeset using [X_YL^AT_EX](#) from [T_EXLive](#) 2020 and the cloud framework, [Ithal \(ഇതൽ\)](#). The base font used was traditional script of Rachana, contributed by KH Hussain, et al. and maintained by [Rachana Institute of Typography](#). The font used for Latin script was [Linux Libertine](#) developed by Philipp H. Poll.

The electronic versions are released under the provisions of [Creative Commons Attribution ShareAlike](#) license for free download and usage.

[Scene from the Ramayana](#), a painting by Anonymous. The image is taken from [Wikimedia Commons](#) and is gratefully acknowledged.

[Sayahna Foundation](#)

JWRA 34, Jagathy, Trivandrum, India 695014

URL: www.sayahna.org

രാമചരിതം:
മുപ്പത്തൊഴാം പാലം

സംഗ്രഹം

രാമനെ വധിക്കാൻ പുറപ്പെടുന്ന ത്രിശിരസ്സിനു തുണയാവാൻ അതികായൻ, ദേവാന്തകൻ, നരാന്തകൻ എന്നിവർ ഉത്സാഹത്തോടെ തയ്യാറാവുന്നു. അവരെ ആശീർവ്വദിച്ച് മഹാപാർശ്വൻ, മഹോദരൻ, മത്തൻ, ഉന്മത്തൻ എന്നിവരെ തുണചേർത്ത് രാവണൻ യാത്രയാകുന്നു. ഇവർ യുദ്ധക്കളത്തിലെത്തിയപ്പോൾ അവരെക്കുറിച്ച് വിഭീഷണൻ രാമൻ വിവരങ്ങൾ നല്കുന്നു.

പാട്ട് 1

അയ്യ! തെളിന്തരുള
രുത്തുതൻ കളളെന്തൊ
ൻറൊല്ലാത പേതൈ
കളഴംവണമഴാതേ
നൊയ്ക്കോരു കേടിവന്തു
ടിന്തതിനുകൊണ്ടേ
നൊയ്ക്കായിതോ പെരി
യരക്കർ കലമെല്ലാം
മെയാർ തടം കഞ്ച
ടവാർ മുറൈയൊഴിപ്പാൻ
മന്നാ ഇരാമനെയട
ക്കുവുതടർക്കെൻ
കൈയേയെന്നക്കു തുണൈ
വേണ്ടുമുമ്മമ്മില
കണ്ടാലെൻറത്തിരി
ചിരാവണൈത്തു ചൊന്നാൻ

രാജാവേ, നിസ്സഹായരായ സ്ത്രീകൾ കരയുന്നതു പോലെ കരയാതെ, അസാധാരണമായ ഈ ദുഃഖം കളഞ്ഞ് തെളിഞ്ഞരുളുക. കുംഭകർണ്ണൻ മരിച്ചതു കൊണ്ട് രാക്ഷസകുലം മുഴുവൻ ദുർബലമായോ? മഷിയെഴുതിയ കണ്ണോടു കൂടിയ സ്ത്രീകളുടെ ദുഃഖമടക്കാൻ രാജാവേ, രാമനെ അടക്കണം. ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ കണ്ടാൽ അവനെ എതിരിടാൻ എനിക്ക്ക്കന്റെ കൈ മാത്രം മതി എന്ന് രാവണനോടു ത്രിശിരസ്സ് പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

അരുന്തുയർ — വലിയ ദുഃഖം
പേതൈകൾ — സ്ത്രീകൾ
നൊയ്ക്കോരു കേട്ടു — നിസ്സാരമായൊരു കുറ്റം
എമ്മിൽ — ഞങ്ങൾ തമ്മിൽ

പാട്ട് 2

ചൊന്നോരു നേരമ
തികായനമവുണ്ണം
ചൊന്നന്നരാന്തകൻ
ചുരാന്തകനും നാൻ താൻ
ഒന്നാകലം കറൈ
വറുപ്പുതിനുമമ്പെ-
ൻറുണ്ടായിതൊട്ടൊരു
പിണക്കമവർ തമ്മില്
മുന്നേതെല്ലാമറമറ
ത്തിരുതു ചെമ്മേ
മുറ്റം തിറത്തൊട്ടു പിന്ന
പ്പിറന്ത പോലെ
മന്നോരടങ്കുചിവരാല
ടരിലെൻറെ
വന്നാചൊയാല് നിചി
ചരേചരണർവ്വുറ്റാൻ.

ത്രിശിരസ്സിന്റെ അഭിപ്രായത്തോടു അതികായനും യോജിച്ചു. ശത്രുവിന്റെകുലം തന്നെ മുടിക്കുന്നതിന് ഞാൻ ഞാൻ എന്ന് വാശിയോടെ ദേവാന്തകനും നരാന്തകനും തർക്കമായി. മുന്നത്തേതെല്ലാം മറന്ന് നിറഞ്ഞ ബലത്തോടെ പുതുതായി പിറന്ന പോലെ ഇവരാൽ യുദ്ധത്തിൽ മന്നവർ നശിക്കുമെന്ന പ്രതീക്ഷയാൽ രാവണൻ ഉണർവ്വ് കൊണ്ടു.

കുറിപ്പ്

ചുരാന്തകൻ — ദേവാന്തകൻ
ഒന്നാർകലം — ശത്രുകുലം
തിറം — ബലം

പാട്ട് 3

ഉററായവണ്ണ മുപതേ
ചങ്ങൾ കൊടുത്താ-
നൊന്നാരെ വെല്
വതിനുള്ളം തെളിതു പുണ്ടാൻ
പൊറ്റോളിലാണ്ടവ
രെല്ലാരെയുമണിന്താൻ
പുവാടൈയാലും നല്ല
മണ്ടനങ്കൾകൊണ്ടും
എറ്റേ ഇവനെന്നതി
രില്ലാരുമെൻറമാപാ-
രിച്ചൻ മകോതരനടല്
പൂവിയില്മുച്ചാല്
പെറ്റൊരുന്തത്തനെയും
മത്തനെയുമൊക്ക-
പ്പിൻചെല്ല നിങ്കളിവർകൾ
ക്കു തുണൈയെൻറാൻ.

ശത്രുക്കളെ കൊല്ലാൻ വേണ്ട ഉപദേശങ്ങൾ സ്നേഹത്തോടെ നൽകി തെളിഞ്ഞ മനത്തോടെ സുന്ദരമായ തോളിൽ അണച്ച് പട്ടുടയാടകളും ആരണങ്ങളും കൊണ്ട് അവരെ അലങ്കരിച്ചു. തന്നെ എതിരിടാൻ ആരുമില്ല എന്നു വിചാരിച്ചുറപ്പിച്ച് അവൻ യുദ്ധവിരമരായ ഉന്മത്തനെയും മത്തനെയും ഇവർക്ക് മുൻപിൻ തുണയായി നിൽക്കാൻ പറഞ്ഞയച്ചു.

കുറിപ്പ്

പൊറ്റോൾ — മനോഹരമായ തോൾ
മണ്ടനം — മണ്ഡനം/ആദരണം
എറ്റേ — എന്തേ

പാട്ട് 4

എൻറാതരിത്തുണർവ്വു
പെറ്റുഴുതു പൊല്ലാ-
രെല്ലാനൊഴും തെയ
മുകൻ കവീകലത്തെ-
ക്കാൻറാലും വേന്ത
രെയും നിങ്കളെൻറമിച്ചാല്
കൊണ്ടെയെഴുന്തവർ
ചെമ്മേ നടന്തനേരം
ഒൻറായിരം കുതിരെ
പൂണ്ട കൊടിപോയ് നി-
ണ്ടുള്ളായുതങ്കളും നീറെ
ത്തൊളികൊൾ തേരില്
ചെൻറേറിനാൻ
ചിലലെയുമേന്തിയതികായൻ
ചെമ്മേ പുരന്തരനൊൻറും
പെരുമൈയുള്ളോൻ.

ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞ് ആശീർവ്വദിച്ച് ദുഷ്ടന്മാർ പോലും തൊഴുന്ന ദശമുഖൻ ‘വാന്ദരവംശത്തെയും രാജാക്കന്മാരെയും നിങ്ങൾ കൊന്നാലും’ എന്ന് ഉപദേശിച്ചതോടെ അവർ മുന്നേ നടന്നു. ഒരായിരം കുതിരകൾ കൊടി വഹിക്കുന്ന, ആയുധങ്ങളുടെ തിളക്കമുള്ള, തേരിൽ വില്ലുമേന്തി പുരന്തരനോടു സമനായ അതികായൻ ചെന്നേറി.

കുറിപ്പ്

പൊല്ലാർ — ദുഷ്ടന്മാർ
ഒൻറും — ചേരുന്ന

പാട്ട് 5

ഉള്ളോരിലേവരിലു
മേവരിലുമേ മു-
ന്യുള്ളോരക്കരടല്
മത്തനെൻറും വീരൻ
വെള്ളേറിന്മേലെഴുൻറ
ള്ളം പരമൻ നല്ലം
വില്ലോടും വെൻറികിളർ
തേരോടും നടന്നാൻ
കൊള്ളാം വരങ്കളയ
നോടണൈത്തു കൂറി-
ക്കാണെയ്തലാർ മറലി
പോരിടൈയുന്തത്തൻ
പുളേളു മൊണ്കൊടി
കൊൾ തേരില് വിരൈന്തേറി-
പ്പോർവിലുമായരിയ
പോർക്കളരി പുക്കാൻ.

ഏവരിലും മുൻപനും രാക്ഷസന്മാരിലെ ഭയങ്കരനായ മത്തനെന്ന വീരൻ പരമശിവൻ കൊടുത്ത വില്ലുമായി തിളങ്ങുന്ന തേരേറി. ബ്രഹ്മാവിനോടു വരങ്ങൾ നേടിയിവനും പോരിൽ ശത്രുക്കളുടെ അന്തകനുമായ ഉന്മത്തൻ പക്ഷിയടയാളമുള്ള മനോഹരമായ കൊടികളോടെ പോർവിലുമായി യുദ്ധഭൂമിയിലേയ്ക്ക് തേരിൽ പാഞ്ഞെത്തി.

കുറിപ്പ്

വെള്ളേറ് — വെളുത്ത കാള
കൂറിക്കൊണ്ട — ചോദിച്ചു വാങ്ങിയ
എയ്തലാർ മറലി — ശത്രുക്കളുടെ അന്തകൻ

പാട്ട് 6

പുക്കാനടല്ലളരി പോർ
ക്കുതിരൈയേറി-
പ്പൊല്ലാർ കലാന്തകൻ
നരാന്തകൻ മറുപ്പോർ
മിക്കോരു മഞ്ചുമൊളി
വാളും വളർകുന്തം
മിന്നല്പൂണർക്കെതിർ
വലംകൈയില് വിളംക-
യക്കാലതെങ്ങോടു
ഞമൻ നടന്തപോലെ-
യക്കാലമ്മാമലെയു
ലെക്കമുടലോടും
തിക്കേഴുമുൻറുമലെയും
പടൈടോടും പോയ്
തേവാന്തകന്തലേ
മേന്തിയെതിരിട്ടാൻ.

ശത്രുകുലം മുടിക്കുന്ന നരാന്തകൻ എതിരാളികളുടെ കണ്ണഞ്ചിപ്പിക്കുന്ന വാളോടും മിന്നൽ പിണർ പോലെ വലം കൈയിൽ തിളങ്ങുന്ന കുന്തത്തോടും യുദ്ധഭൂമിയിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിച്ചു. ദേവാന്തകൻ യമൻറെ ദണ്ഡു പോലെയുള്ള ഇരമ്പുലക്കയേന്തി മലയുലയുന്ന പോലെ പത്തു ദിക്കിലും പോയി ശത്രുക്കളെ നേരിട്ടു.

കുറിപ്പ്

അഞ്ചുക — ഭയപ്പെടുക
അക്കാലതെങ്ങ് — ആ കാല ദണ്ഡ്
മുതലം — ഇരമ്പുലക്ക

പാട്ട് 7

ഇട്ടായുതാവലി നിറൈന്ത
വളർതേരി-
തേറിക്കൊടുഞ്ചിലെ
യുമേന്തിയെതിരിട്ടാൻ
കെട്ടോടും വമ്പടൈ
യോടുന്തിരിചിരാവും
കേടറു വെറ്റിവരു
മെൻറടല് പുനൈന്താൻ
ഒട്ടേനിരാമനെയുയിർ
പ്പുതിനു യാനെ-
ൻറുണ്ടായിനോരു നിറൈ
വോടു കൈ കൈക്കാ-
ണ്ടട്ടോടിരണ്ടു തിചൊയും
കലെയുമ്മാപാ-
രിച്ചൻ തടൈത്ത പടൈ
ചുഴ നടകൊണ്ടാൻ.

ആയുധങ്ങൾ നിറഞ്ഞ തേരിൽ വില്ലേന്തി വിജയമുണ്ടാവുമെന്ന് ഉറപ്പിച്ച് വൻ പടയോടെ ത്രിശിരസ്സ് യുദ്ധം ചെയ്തു. ഇനി രാമന് ഉയർച്ച അനുവദിക്കില്ലെന്ന തീരുമാനത്തോടെ ഗദയുമെടുത്ത് ദിക്കുകൾ തളർത്തുവെണ്ണം വൻപടയോടെ മഹാ പാർശ്വൻ നീങ്ങി.

കുറിപ്പ്

അടൽ പുനൈന്താൻ — യുദ്ധം ചെയ്തു
കെട്ടോടും — ഉറപ്പോടുകൂടി

പാട്ട് 8

കൊണ്ടാടിനാൻ വരവു
കണ്ടരചമ്മമാ
കൻറെഴു വൻറു തെൻറു
മാറിവർ വരക്കാൺ
കണ്ടാലെരിക്കുറു
മിനിപ്പുമിരില്ലിഴ്-
കണ്ടില്ല മുവിലിങ്ക
വന്തവരെ യാനോ
വണ്ടാർ മലർപ്പൊഴി
ലിലംകൈനകരാളും
മന്നാ ചൊല്ലാരിവരെല്ലാ
മെന്നമൊഴിന്താൻ
വിണ്ടാർ കലാന്തകൻ
വിപീഴണൻ വണങ്കം
മെയ്ക്കോടു കൈ തൊഴുതു
വേന്തനോടിതെല്ലാം.

രാക്ഷസപ്രമുഖരുടെ ആഘോഷമായുള്ള വരവു കണ്ട് രാമൻ, കുന്നുകൾ വരുന്ന പോലെ, ഒത്തുചേർന്നുള്ള വരവ് ഇതിലും ഗംഭീരമായി മുന്യു കണ്ടിട്ടില്ല. ഇവരാറെക്കൊയാണ് എന്നു വിശദീകരിക്കാൻ ലങ്കയിലെ മന്നനായ വിഭീഷണനോടു ആവശ്യപ്പെടുന്നു. വിഭീഷണൻ രാമനെ വണങ്ങിക്കൊണ്ട് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

കുറിപ്പ്

കൻറെഴുവൻറുതു — കുന്നുകൾ എഴുന്നേറ്റ് വരുന്നതുപോലെ
ഒരിക്കം — ഐക്യരൂപം
വിണ്ടാർ — ശത്രുക്കൾ

പാട്ട് 9

എല്ലാരിലും തിരിചിരാ
വങ്കു കിഴക്കേ-
തെണ്ടിക്കും വെല്ലുമട
ന്മത്തനോടുന്തത്തൻ
പൊല്ലാർവുണ്ണംകു മതി
കായൻ വളർതേരി മേല്
പോർവ്വിലിടിപ്പുവനിരി
പ്പെഴുകമേന്തി-
ച്ചൊല്ലാർ ചുരാന്തകൻ
വതിൻറതൊരു കുന്തം
ചുറ്റിത്തെയും കുതിരെ
മേലെഴുന്തവന്താ-
നല്ലോ നരാന്തകവന്ത
പിന്നല് മാപാ-
രിച്ചുതടൈത്ത കൈതൈ
യേന്തിവന്തയാ.

കിഴക്കേ അറ്റത്ത് ത്രിശിരസ്സ്, ദിക്കുകളിൽ പോരാടി വെല്ലുന്നത് മത്തനും ഉന്മത്തനും. ശത്രുക്കൾ വണങ്ങുന്ന അതികായൻ തേരിൽ പോർവിലുമായി വിളങ്ങുന്നു. ഉലക്കയേന്തിയവൻ ദേവാന്തകൻ. കുന്തവുമായി കുതിര മേൽ ഇരിക്കുന്നത് നരാന്തകൻ. അവരുടെ പിന്നിൽ മഹാപാർശ്വൻ.

കുറിപ്പ്

എണ്ടിക്ക് — എൺതിക്ക് — എട്ടു ദിക്ക്

പാട്ട് 10

അയ്യ തിളെത്ത പടൈ
തന്നടുവിലാമാ-
റാരം പിണൈന്ത മണി
മാർവുടൈയനാകി
കൈയാൽ മാമരങ്കളും
ചിലെയു മംപും
കാൺ കാളമേകപടല
ത്തിനിരുപാടും
വെയ്ക്കാനിരണ്ടുരുവാ
യണൈന്തിതെൻറേ
മേവുന്തരം ചുവന്ത കണ്ണി
ണൈകളോടും
മെയ്യാമളം വളർന്ത
വാരണവരന്മേല്
വീരന്മകോതരനല്ലോ
വൻറുതു മന്നാ.

ആവേശംകൊള്ളുന്ന പടയ്ക്ക് നടുവിൽ മാലയണിഞ്ഞ മാറോടെ മാമരങ്ങളും വില്ലുമേന്തി കുറുത്ത മേഘപടലത്തിനിരുവശത്തും രണ്ടു സൂര്യന്മാരെപ്പോലെ ജ്വലിക്കുന്ന ചുവന്ന കണ്ണിണകളോടെ വലിയ ആനപ്പുറത്ത് വരുന്നത് വീരനായ മഹോദരൻ.

കുറിപ്പ്

ആരം — ഹാരം
വെയ്ക്കാൻ — സൂര്യൻ
ആമളം — ആവോളം

പാട്ട് 11

മന്നാ മറുപ്പുതിനറൈ
പ്പരിമൈയോരും
മറ്റുള്ള താനവരും മുറ്റിന
തപംചെ-
യ്ക്കാനാരെ വെല് വരി
വരൊത്തേതിരിട്ടാ-
ലോടാതതേവരിവരൊ
ടടലിലെങ്കും
എന്നാലുരൈത്തരുത
ടക്കമതൊരോൻറേ-
യെപ്പാരിലും പുകൾ തടൈ
ത്തവർ പെരിപ്പം
മുന്നേയെല്ലാമവിവര
ത്തീരങ്കളും പോർ
മുക്കണ്ണരോടുമറൈ
യാരിവർകൾ ചെറ്റും.

രാജാവേ, ദേവന്മാരും ദാനവരും ഇവരോടു എതിർക്കാൻ മടിയ്ക്കും. കുറിന തപം ചെയ്തും ഇവർ എതിർത്തു ജയിക്കും. ഇവരെ ഭയപ്പെട്ട് ഓടാത്തവർ ഭൂമിയിലാത്? പുകളേറിയ ഇവരുടെ പെരുമ പറയുക പ്രയാസം. മുമ്പേ തന്നെ അന്യങ്ങളറിയുന്ന ഇവർ ശിവനോടു പോലും യുദ്ധത്തിനു മടിക്കില്ല.

കുറിപ്പ്

ഇളമെയോർ — ദേവന്മാർ
അറൈയാർ — അറയ്ക്കുകയില്ല

പാട്ട് 12

ചെറ്റല്ലരുപടൈ
വതിൻറതിവരോടേ
ചട്ടുറ വാകനങ്കളാ
യുതങ്കളും വെ-
ൺ കൊറ്റൈക്കടൈ
തിരളും വില്ലൊലിയുമ്മമാ
കുറുങ്കളു വരവേ
വരവിതാകില്
മറ്റും വിപീഴണനൊ
രോവകെയിവണ്ണം
മന്നന്തനോടു വിന
വുന്നവളുവിലു മുറ്റും
തെറെൻറടുത്തടല്
തൊടുത്തനർ ചുഴൻറി-
ച്ചൊല്മിക്കരക്കരൊടു
വാന്ദരവരന്മാർ.

‘ഇവരുടെ പടയിലെ വാഹനങ്ങളും ആയുധങ്ങളും വെൺകൊറ്റക്കടകളും വില്ലൊലിയുമൊന്നും ചെറുതല്ല’ ഇങ്ങനെ ഈ പടപ്പുറപ്പാടിനെ വിഭീഷണൻ വിശദീകരിക്കുമ്പോഴേയ്ക്കും വാന്ദരപ്പട യുദ്ധം തുടങ്ങി.

കുറിപ്പ്

ചെറ്റല്ല — കുറച്ചല്ല
അരും പടൈ — അസാധാരണമായ പട
ചട്ടുറ — കുറ്റമുറ
വിനവുക — പറയുക

മിഷൽ മരിയ ജോൺസൺ

കാലടി ശ്രീശങ്കരാചാര്യ സംസ്കൃത
സർവ്വകലാശാലയിൽ മലയാള വി
ഭാഗം ഗവേഷക.

പിൻകുറിപ്പ്

- മുപ്പതു മുതൽ നാല്പതു മിനിറ്റിനകം വായിച്ചു തീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കമാണ് സായാഹ്ന പുറത്തിറങ്ങുന്ന ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകളിൽ ഉള്ളത്. ഇതു വായിക്കുവാനായി ഒരിക്കലും ഒരു കമ്പ്യൂട്ടറോ ഡെസ്ക്ടോപ്പ് ആപ്ലിക്കേഷനുകളോ ആവശ്യമില്ല.
- ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ സന്തതസഹചാരിയായ സ്മാർട്ട് ഫോണുകളുടെ സ്ക്രീനിൽ തന്നെ വായിക്കുവാൻ തക്ക രീതിയിലാണ് ഈ പിഡിഎഫുകൾ വിന്യസിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഫോണിന്റെ വീതിക്കു നിജപ്പെടുത്തിയ രീതിയിലാണ് മാർജിനുകൾ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.
- പിഡിഎഫ് പ്രമാണങ്ങൾ വായിക്കുവാനുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ എല്ലാതരം സ്മാർട്ട്ഫോണുകളിലും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്. എന്നിരിക്കിലും സൗജന്യമായി കിട്ടുന്ന അഡോബി അക്രോബാറ്റ് റീഡർ ആണ് ഇവയിൽ ഏറ്റവും മുന്തിയത്. അതുകൊണ്ട് അഡോബി റീഡർ ഇൻസ്റ്റാൾ ചെയ്യുകയും അതിൽ ഈ ഫോൺ പിഡിഎഫുകൾ വായിക്കുകയും ചെയ്യുക.
- സ്വതന്ത്രപ്രസാധനം ആഗ്രഹിക്കുന്ന/ഇഷ്ടപ്പെടുന്ന ആർക്കുവേണമെങ്കിലും സായാഹ്നയിലൂടെ സ്വന്തം കൃതികൾ പ്രസാധനം ചെയ്യാവുന്നതാണ്. 30 മുതൽ 60 മിനിറ്റുകൾക്കകം വായിച്ചുതീർക്കാവുന്ന ഉള്ളടക്കം - കഥകൾ, അനുഭവക്കുറിപ്പുകൾ, ലേഖനങ്ങൾ, അഭിമുഖങ്ങൾ, സിനിമാനിരൂപണങ്ങൾ, കവിതകൾ - എന്നു തുടങ്ങി എന്തുവേണമെങ്കിലും അയയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അയയ്ക്കേണ്ട വിലാസം: [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org).
- പ്രതികരണങ്ങൾ [<editors@sayahna.org>](mailto:editors@sayahna.org) എന്ന ഇമെയിലിലേയ്ക്ക് അയയ്ക്കുകയോ, ഈ **വെബ് പേജിൽ** കമന്റുകളായി ചേർക്കുകയോ ചെയ്യുക. നിർദ്ദേശങ്ങളും വിമർശനങ്ങളും എപ്പോഴും സ്വീകാര്യമാണ്. അവ സായാഹ്നപ്രവർത്തകർക്ക് കൂടുതൽ ഉത്തേജനം നൽകുന്നതാണ്.